

AUZOET'AKO KOFRADIAK

ZER DIRAN

Euskalerrian garrantzi aundia izan dabe kofradiak eta, zori txarrez, erri-erakunde onein edestia egin barik edo idatzi barik dago. Ba-dauko or eremu zabal bat bere maisu-lan txikia naiz aundia egiteko edesti-ikasle dan batek.

Kofradia ez da besterik auzo baten bizi diran sendien alkartea baiño. gero, idazlan onetan jakingarriak agertu ondoren, ikusiko dau irakurleak argiago zer dan anaidia edo kofradia, baiña oraingoz naikoa izan bedi nortasun ori: Auzo baten bizi diran sendien alkartea.

Ez dira oraintsuko gauzak, bear ba da aspaldion iltera doazen antxiñako erakundeak dirala esango geunke ziurtasun aundiagoaz, baiña ori be gero agertuko da. Oraingoz naikoa izan bedi esatea millagarren urtea ezkerro edo lenago sortzen joan dirala gure anaiadiak edo kofradiak.

Kofradiai buruz zerbait ikasi nai dauanari ona emen nik emongo neuskiozan bideak: Lenengo, jabetasunaren zerrendak edo "Registros de Propiedad". Gernika'n ezin izango da jakingarriak aurkitu, emengo zerrendea gudaldian erre egin zalako. Orain kodradien agiriak banakakoen etxeetan egongo dira baiña banakakoak ez dabez emon edo erakutsi nai izaten. Durango'ko Jabe-Zerrendan, oster, bai aurkitu daitekez agiriak. Orretarako asierea gaurko "kortabasoan" jabeak dira eta ikusi gero jabetasun ori nondik etorri dan, ariari jarraitu. Gaiñera kofradi bakoitxak bere liburuak daukaz. Batzuk erre egin dabez, esaterako Mungia'n Atxurikoak, beste batzuk fogeradunen eskuetan dagoz, esaterako Zeanuri'ko Orue kofradikoak, beste batzuk, asko, Eleizbarrutiko Agiritegian dagoz, esaterako Alzusta'koa eta Ipiñaburukoa Zeanuri'tik. Or jakingarri asko dagoz. Alzusta'koa eta Ipiñaburukoa Zeanuri'tik. Or jakingarri asko dagoz. Alzusta'koak atzekoaldean daukaz kofradiaren kontuak eta aurreko aldean baseleizearenak, ermitearenak, baiña kofradiarenak urratuta dagoz. Zergaitik liburuak urratu edo erre egiten diran jakin nai ba'dozu, irakurle, nire eritxia auxa da: Jabetasunaren arazoak agertzen diralako. Dana ulertuko dozu obeto idaz-lan au irakurten ba'dozu.

Kofradia edo anaidia berbea entzuten danean, euskaldunen burura ainbat gauza datoz, baiña gure idazlan onetan berba onek esan gura dauana gauza oso bereizia da, Kofradia esaten jake Aste Santuan eleizbideetan irudiak erabilteko urietan sortzen diran alkar-teai. Zarrak dira, baiña guk agertu nai dogunagaz zer-ikusi gitxi daukee. Kofradia esaten jake arrantzaleak,

jabe ta langilleak batera, osotzen daben alkarteari. Oneik be antxiñakoak dira, gitxienez amabigarren gizaldikoak, eta ba-dauke guk diñogunaren antza baiña beste gauza bat dira, arrantzaleen mundua ta baserriarena mundu bi diran neurrian.

Guk emen kofradia edo anaidia aitatzen dogunean, gauza bereizi ta bitxi bat aitatzen dogu, Euskalerrian garrantzi aundia euki dauana eta gaur galtzen doan erakunde bat.

Eleizako gauzea ala errikoa da kofradia?

Erdi-aroan gauza bi oneik nastauta ebiltzan eta ez da errez kofradia eleizakoa ala errikoa dan jakitea, erantzunik errazena biena dala esatea litzake. Errikoa da Bizkai'ko Batzarretarako autarkia daukalako eta eleizakoa da, baseleiza edo ermita baten edo biren ardurea daukalako, mezak egiten dauzalako eta Eleizbarrutiak noizean bein begiraketa edo inspekzio-ikustaldia egiten daualako. Eta begiratze au gogorra izaten zan, batez be kontu-liburuai buruz, eta kontuak argi agertzen ez ebazan zaintzaillea (maiordomua) ezkomunikatua be izaten zan iñoz.

Gure egunetarako ondoren bat: Ermitak norenak dira? Auzoarenak? Eleizearenak? Erriarenak? Ez da erreza erantzuna, baiña nik esango neuke baseleiza bera auzoarena, kofradiarena, dala baiña eleizeak esku-bide bat dauko or etxe ori jaun-gurtzarako erabillia beti izan dalako. Kasu batzutan baseleizak izan leitekez eleizearenak be. Oiñarrian itaun au dago: Kofradia eleizearen gauzea da ala auzoarena? Baiña or bitartean beste arazo batzuk dagoz gero argiago agertzekoak.

Gaurko onegaz idazki onetan alegiña egingo dogu al dogun neurrian arlo au argitzen, baiña gauza asko dagoz oraindiño billaketa-lana egin barik eta esaten doguzan gauzak be, bat baiño geiago, ez dira ain zurrak izango, billaketa egin ondoren aldatu egin bearko dira, esaterako fogeradunak ez ziranak autarkirik ete eukene ala ez. Ba-leiteke lenengo gizaldietan ez eukitea, baiña gero, amaseigarren gizaldi-inguruan orreikana be autarkia zabaldu izatea. Dana dala, esango doguna dana billatzailleen jakingarrien pentzura dago.

FOGERADUNEN TALDEAK

Bizkaia'ren edestia dakarren liburuak irakurten ba'dozuz, laster aurkituko dozu "fogera" berbea. Berba orrek "sutea" edo beko sua daukan etxea esan gura dau. Baiña berez ori izan arren gero beste esangura batzuk gaiñeratu jakoz. Erri baten 60 fogera edo suete